

e-zpravodaj

Národní knihovny ČR

ročník 4 | číslo 4 | 2017
červenec–srpen

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti

Národní knihovnu ČR vede
od 1. čeruna PhDr. Martin Kocanda

Vyznamenání španělského krále pro
naši bývalou kolegyni

Knižní novinky aneb u NK ČR
knihy také vydáváme
– Slovanská knihovna / Slavonic Library

Střípky z Archivu NK ČR / Výročí syna
slavného otce

Kalendář historický
D. Adama z Veleslavína

e-zpravodaj Národní knihovny ČR
ročník 4 | číslo 4 | 2017 | červenec–srpen
Dvuměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:
Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
IČ 00023221, DIČ CZ00023221
E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz
Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),
221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce: *Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ*
Redakční rada: *Irena MAŇÁKOVÁ* (předseda), *Jana HUŇOVÁ,*
Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ
Grafické zpracování: *Klára MICHÁLKOVÁ*

Příspěvky připravili: *Marie HAŠKOVCOVÁ,*
Miroslava HEJNOVÁ, Kateřina HEKRDLOVÁ,
Hana HLUŠIČKOVÁ, Monika HOLOUBKOVÁ,
Markéta HRDLIČKOVÁ, Dana KALINOVÁ, Zuzana KOPEČNÁ,
Vlasta KOSTLÁNOVÁ, Pavel KRAJÍC, Jaroslav KVASNICA,
Jan LUKAVEC, Jana ORLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ,
Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ,
Olga ZEINERTOVÁ

Obrazová dokumentace: Archiv NK ČR, *Eva HODÍKOVÁ,*
Dana KALINOVÁ, Jana ORLOVÁ, Odbor služeb NK ČR,
Oddělení výstav NK ČR, Webarchiv NK ČR, Wikipedia

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:
e-zpravodaj.nkp.cz

Přihlášení k odběru e-zpravodaje:
[http://www.nkp.cz/o-knihovne/zakladni-informace/
vydane-publikace/e-zpravodaj](http://www.nkp.cz/o-knihovne/zakladni-informace/vydane-publikace/e-zpravodaj)

Titulní fotografie: frepepik.com

Co je nového

3

Letní provozní doba

Národní knihovnu ČR vede od 1. června PhDr. Martin Kocanda

Sjednocená čtenářská legitimace platná v celém Klementinu

Ocenění španělského krále pro naši bývalou kolegyni

Čerstvé zprávy i na dovolené

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme /
Slovanská knihovna / Slavonic Library

Představujeme

5

Knižní veletrh Svět knihy: nakupovat, či nenakupovat od
českých nakladatelů?

Vladimír Páral v NDK

Archivace sociálních médií

Tři otázky pro... Danu Kalinovou

Zajímavosti a tipy

9

Co čte knihovník? / Nick Bostrom: Superintelligence:
Až budou stroje chytřejší než lidé

Střípky z Archivu NK ČR / Výročí syna slavného otce

Kalendárium trochu jinak aneb Historické události z let
končících sedmičkou v Kalendáři historickém Daniela
Adama z Veleslavína

Zveme vás

13

František Skorina a Praha – k 500. výročí vydání
Skorinovy pražské Bible

Projekt Klementinum 190
• Mircea Dan Duta a Claudiu Komartin
– Poezie do deště

Co je nového

Letní provozní doba

Vážení čtenáři,

období letních prázdnin a dovolených přináší tradičně změnu provozní doby Národní knihovny. V čase od 3. 7. do 3. 9. 2017 bude v knihovně platit letní provozní doba. Provoz knihovny bude v tomto období omezen na pracovní dny s otevírací dobou 9 – 19 hodin.

V době letních svátků, a to od 5. 7. do 9. 7. 2017, a dále dva týdny od 24. 7. do 6. 8. 2017 budeme mít zavřeno. I v průběhu těchto dvou týdnů však budete moci vracet své absenční výpůjčky. Více informací o letní provozní době najdete [zde](#).

Národní knihovnu ČR vede od 1. června PhDr. Martin Kocanda

S platností od 1. června 2017 jmenoval ministr kultury generálním ředitelem Národní knihovny ČR PhDr. Martina Kocandu. Stalo se tak na základě výběrového řízení. Ve vedení knihovny vystřídal PhDr. Petra Kroupu, pověřeného řízením před dvěma lety.

Martin Kocanda s ministrem kultury Danielem Hermanem

Média uvedla informaci o této skutečnosti se sdělením, že Národní knihovnu povede bývalý vězeňský kaplan. Je to opravdu jediná odborná zkušenost současného generálního ředitele? Odpověď zní: nikoliv, neboť **PhDr. Martin Kocanda** (1974) vystudoval teologii, speciální pedagogiku a práva. Byl kazatelem Bratrské jednoty baptistů, od roku 2000 je členem a kazatelem ČCE. Ve věznicích působil 15 let, nejprve jako dobrovolník Vězeňské duchovenské péče a posléze jako jeden z prvních tří vězeňských kaplanů. Později pracoval jako právník ve Věznicí Pardubice a poté se stal vrchním ředitelem kanceláře na generálním ředitelství Vězeňské služby v Praze. Od roku 2013 byl vedoucím tajemníkem Ústřední církevní kanceláře, dále zástupcem ředitele odboru na ministerstvu pro místní rozvoj a nyní stojí v čele Národní knihovny ČR.

Jak on sám vidí svoji úlohu ve vedení nejvýznamnější knihovní instituce u nás? Zastává názor, že v čele

instituce nemusí nutně stát odborník. Odbornost může být výhodou, ale pro řízení knihovny není nezbytná. Důležité je mít zkušenosti v řídicích pozicích a dobře znát oblast hospodaření s majetkem státu včetně veřejných zakázek. Dle nového generálního ředitele je rovněž zásadní, aby instituce měla k dispozici dostatek odborných zaměstnanců. „Hlavním úkolem generálního ředitele NK je vytvářet podmínky pro knihovnickou práci,“ prohlásil. Mezi další priority řadí Martin Kocanda dokončení revitalizace Klementina a vyhlášení nového výběrového řízení na udržitelnost Národní digitální knihovny.

Novému generálnímu řediteli i Národní knihovně popřejme hodně zdaru v plnění těchto nelehkých úkolů.

Sjednocená čtenářská legitimace platná v celém Klementinu

Od srpna pro vás chystáme novinku v registraci čtenářů – jeden průkaz za jeden poplatek pro celou NK, včetně Slovanské knihovny. Stávající registrace zůstávají ve své původní platnosti. Pokud jste využívali jak NK, tak SK, při prodloužení registrace prosíme předložit v Hale služeb průkazky obou knihoven.

Ocenění španělského krále pro naši bývalou kolegyni

Hana Vajnerová

Dana Kalinová, dlouholetá a nyní již bývalá ředitelka Mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy, obdržela počátkem dubna letošního roku Řád Isabely Katolické. Španělský král Filip VI. ji ocenil za její práci ve prospěch kultury a literatury.

V Národní knihovně ČR je dnes ještě dost těch, kteří či které se mohou pochlubit, že s Danou Kalinovou spolupracovali. Já mezi ně patřím a ráda na ni vzpomínám. Spolupráce s ní a jejím oddělením – dnes Referenčním centrem, stejně jako s celým týmem Světa knihy, který po odchodu z Národní knihovny vedla, vždy byla (a dosud je) perfektní, spolehlivá a příjemná. S největší pravděpodobností působila Dana Kalinová stejně profesionálně a mile i na ostatní kolem sebe, jak dokládá výňatek ze slavnostního projevu španělského velvyslance při předání ceny:

... Na půdě španělského velvyslanectví se dnes scházíme v souvislosti s rozhodnutím Jeho Veličenstva krále Filipa VI. přijmout paní Danu Kalinovou do Řádu Isabely Katolické.

Jeho Veličenstvo král Filip jí toto vyznamenání uděluje, aby ocenil její dlouhé a nesmírně plodné působení ve prospěch kultury a literatury.

Dana Kalinová, ze zahájení Světa knihy v roce 2015

Paní Dana Kalinová věnovala mnohá léta – více než dvě desetiletí – propagaci české literatury v zahraničí a zahraniční literatury v Česku. ... Stačí nahlédnout do pestrého programu Mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy. Mimochodem, v archivu španělského velvyslanectví byste našli katalogy s programem všech ročníků. Španělsko se tohoto vynikajícího veletrhu účastní rok co rok – bez jediné výjimky už od jeho založení v roce 1995. V našem ambasadním archivu jsou tedy zaznamenány současné dějiny španělské literatury ve vztahu k České republice. Významný byl pro ně zejména rok 2008, kdy se Španělsko stalo čestným hostem Světa knihy. Španělské velvyslanectví vždy považovalo paní Danu Kalinovou za velkou profesionálku, s níž je radost spolupracovat. ... Naše více než dvacetiletá spolupráce byla příjemná a přinesla mnoho dobrého....

Co říci na závěr? Argentinský spisovatel Jorge Luis Borges je autorem slavného citátu. „Ráj jsem si vždycky představoval jako knihovnu.“

Vážená paní Kalinová, po dobu více než 22 let jste spoluutvářela tento ráj českých a zahraničních knihoven, ráj, kde se vždycky našlo místo i pro nějakou tu knihu od španělsky píšícího spisovatele.

Přijměte prosím toto vyznamenání od španělského krále a velvyslanectví. Děkuji Vám.“

Jak to Dana dokázala? Nejlépe ji vystihují slova spisovatele José Ortegy y Gasset, jimiž zakončila svoje poděkování na španělském velvyslanectví: „Žít znamená splnit něco, co je nám uloženo, a když se tomu vyhneme, zbavujeme se smyslu žítí.“

Je škoda, že se podobného uznání nedočkala i v České republice, a nezbývá než doufat, že je to pouze prozatím.

Čerstvé zprávy i na dovolené

Rádi byste si přečetli nejnovější zprávy z domácích či světových deníků, ale nedostanete se o prázdninách do knihovny? Vyzkoušejte vzdálený přístup k elektronickým verzím novin a časopisů prostřednictvím služby PressReader (<http://eiz.nkp.cz/#pressreader>). Coby čtenáři s platnou registrací budete mít po přihlášení k jedné z variant vzdáleného přístupu k dispozici nejaktuálnější informace ze všech koutů světa ve více než 60 jazycích. Přístup můžete využívat z vašeho notebooku, tabletu či chytrého telefonu.

Pokud byste se chtěli začíst do hodnocení komentátorů prestižního deníku The New York Times (<http://eiz.nkp.cz/#nyt>) nebo dohledat některý z archivních článků z jeho dlouholeté historie, můžete opět jako čtenáři NK ČR využít možnost vzdáleného přístupu. V rámci Centrální autentizační služby NK ČR je možné aktivovat si kód pro třídní přístup do kompletního elektronického obsahu NYT na jakémkoli vašem zařízení od počítače po smartphone. Více o přístupu k NYT najdete také v druhém letošním čísle e-zpravodaje.

Vzdálený přístup prostřednictvím Centrální autentizační služby NK ČR je vám k dispozici i u celé řady dalších elektronických informačních zdrojů, ať už zaměřených přímo na konkrétní oblast (literatura, hudba, slavistika, knihovnictví či ekonomika), nebo zdrojů multioborových. Jejich přehled najdete na adrese: <http://eiz.nkp.cz>.

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme

Slovanská knihovna / Slavonic Library

Působivě zpracovaná popularizační publikace vydaná ve společné česko-anglické verzi zaujme nejen širokou veřejnost, ale i mnohé pracovníky knihoven, neboť poodhaluje „zákulisi“ jednoho ze samostatných odborů Národní knihovny. Je jím Slovanská knihovna, která se svým rozsahem a charakterem fondu řadí mezi nejvýznamnější slavistické knihovny na světě a ve specializovaných knihovnických činnostech má autonomní postavení.

V úvodu se brožura nejprve věnuje bohaté historii knihovny, která byla založena v roce 1924 a jejíž vznik úzce souvisel s tzv. ruskou pomocnou akcí československé

Grafický návrh obálky, Ondřej Huleš

vlády a prezidenta T. G. Masaryka. Tato iniciativa se týkala materiální a kulturní pomoci emigrantům, kteří k nám přicházeli z území zaniklé carské říše. Od konce dvacátých let 20. století se pak odborná působnost knihovny rozšířila i na literaturu dalších slovanských národů, což se odrazilo i v novém názvu – Slovanská knihovna. V roce 1958 se po složitém období stala součástí dnešní Národní knihovny ČR, avšak až společensko-politické změny v roce 1989 umožnily plnou obnovu odborné činnosti knihovny na poli světové slavistiky. Byly navázány zpřetrhané svazky se západními slavistickými pracovišti, a Slovanská knihovna začala opět realizovat objektivní a v rámci možností všestranné doplňování svého fondu.

Útlá, avšak bohatým obrazovým doprovodem vybavená publikace přehledně přibližuje složení fondu Slovanské knihovny. V současné době knihovna uchovává více než 800 000 svazků knih a periodik, sbírku map, plakátů, obrazových a uměleckých materiálů a řadu sbírek speciálních dokumentů neknižní povahy. Badateli ceněné jsou zejména sbírky korespondence či celé osobní pozůstalosti představitelů slovanské vědy a kultury i soubory obrazových materiálů, zahrnující vedle výtvarných prací a ex-libris ručně malované i tištěné plakáty a letáky či historické mapy. Značnou hodnotu pro etnografii a historii architektury v předválečném období na Podkarpatské Rusi, Slovensku a Slovácku má sbírka fotografií Rudolfa Hůlky.

Díky retrospektivnímu doplňování fondu shromáždila Slovanská knihovna prakticky všechny zásadní tituly odborné slavistiky a národních slovanských kultur 19. a 20. století. Roční přírůstek představuje téměř 9 000 svazků, především z oblasti historie, filologie, literární vědy, politologie a původní literární tvorby slovanských autorů a také několik set titulů periodik.

(Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2017, 1. vydání, neprodejné, ISBN 978-80-7050-678-3)

Ukázka historických map na předsádce publikace

Představujeme

Knižní veletrh Svět knihy: nakupovat, či nenakupovat od českých nakladatelů?

Olga Zeinertová, Pavel Krajčíc

Letošní 23. knižní veletrh Svět knihy, pořádaný již od roku 1995 Svazem českých knihkupců a nakladatelů, se konal od 11. do 14. května tradičně na Výstavišti Praha Holešovice, ovšem pod vedením nového pana ředitele Radovana Auera, který vystřídal zakladatelku a dlouholetou ředitelku této významné akce paní Danu Kalinovou. Nový ředitel se jako manažer dosud věnoval jiným

oblastem – působil např. jako marketingový ředitel projektu Plzeň 2015 – Evropské hlavní město kultury. V zajímavém rozhovoru uvádí, které změny a nápady v organizaci a programu pražského veletrhu chce letos uvést do života: <https://art.ihned.cz/knihy/c1-65724680-svet-knihy-veletrh-lapidarium-auer-video>. Svět knihy 2017 nabídl prostorové rozšíření doprovodného programu mimo brány Průmyslového paláce do budovy Lapidária, sochařských ateliérů AVU či vzducholodě Gulliver na střeše Galerie DOX. Hlavními tématy roku 2017 pak byly Genius loci v literatuře, Kniha jako objekt a Audioknihy.

Proč tak zdlouhavě, než se dostanu k odpovědi na otázku, kterou kladu v titulku? Abych zdůraznila, že přes mnohé inovace a změny něco zůstává stále stejné – „slevová politika“ mnohých českých nakladatelů účastnících se této významné a výjimečné události. Je to škoda. Nákupu knih pro Národní knihovnu na knižním veletrhu totiž předchází mnoho práce.

Především je zapotřebí shromáždit požadavky z různých pracovišť. Zjistit si dostupnost a cenu požadované publikace na trhu. Potom se zkusit domluvit s nakladateli, zda jsou ochotni nabídnout speciální veletržní cenu. Zda jsou ochotni požadovaný titul dovézt na veletrh. Zda jsou ochotni vystavit fakturu. Zda nemají jinou zajímavou nabídku pro akvizitéra z největší české knihovny. Někteří jsou vstřícní a někteří ne. Někteří rovnou nabídnou nákup přes svůj online obchod. Pro některé nejsme zajímaví vůbec. Akvizitér chápe, že prodej jednotlivostí nakladateli účast na veletrhu nezaplatí. Ale zároveň ví, že koupit co nejvýhodněji je jeho úkol. A tak se samozřejmě snaží dál. Rozhodne, které tituly je výhodnější koupit rovnou od běžných dodavatelů. A na těch několik, které bude kupovat v Průmyslovém paláci, se pořádně připraví. Prohlédne si plánek vystavovatelů, aby si rozvrhl nejvýhodnější trasu. Poznamená si do seznamu požadovaných publikací číslo stánku a předpokládanou cenu. Absolvuje administrativní kolečko, aby získal finanční hotovost, protože na veletrhu mnozí prodejci upřednostňují nákup na paragon. Pozorně si prostuduje pokyny, jak bude organizován odvoz knih z veletrhu do knihovny. Kdy je na pátek naposledy naplánováno využití služebního vozu. Kde budou ve stále se měnícím opravovaném Klementinu zakoupené knihy přechodně uloženy. A s permanentkou v ruce pak v první den veletrhu, v den určený pro odbornou veřejnost, vyrazí s penězi, plánkem, zpracovaným seznamem knih a s nezbytnou taškou na kolečkách na holešovické výstaviště.

Den pro odbornou veřejnost by měl zajistit, že uličky mezi stánky budou průchozí, že bude možné zapřít odbornou debatu s vystavovatelem, a že se akvizitér setká s dobře naladěným a příjemným prodejcem. Někdy je však knihovník precí jen překvapen až příliš velkým počtem návštěvníků – především mladšího i staršího žactva, které za odbornou veřejnost dost dobře považovat nelze.

Při nákupu se akvizitér může setkat i s jinými problémy. Publikace, kterou chce zakoupit, vystavovatel nemá. Buďto měl málo výtisků, nebo ji nepřivezl vůbec. Prodejce vůbec netuší, že se s akvizitérem na něčem dohodl.

Prodejce nemá nazpátek. Udělá chybu při vystavování paragonu. Akvizitér nemá, kam položit své věci. Nemůže v klidu zkontrolovat bezchybnost výtisku. U stánku se zastaví návštěvník, který vůbec nedbá na to, že probíhá nákup knih. U stánku vznikne tlačnice nebo se k němu nelze prodat. Akvizitér není schopen upoutat pozornost prodávajícího, neboť ten jej neslyší. Akvizitérovi se udělá mdlo ve špatně klimatizovaném stanu, který nahrazuje již od roku 2008 vyhořelé levé křídlo Průmyslového paláce. Protože se akvizitér dobře připravil, vše ale nakonec dobře dopadne, a pečlivě opatrované nové přírůstky do fondů Národní knihovny přepraví do knihovny sám, nebo je uloží do bezpečí stánku NK, odkud je řidič převezde do Klementina. Rozhoduje váha a objem zakoupených svazků.

Ve čtvrtek odpoledne či v pátek dopoledne dostává akvizitér většinou od kolegů z Odboru služeb aktuální požadavky, které musí rychle zpracovat a pak vyrazit znovu na veletrh. V případě většího nákupu sleduje akvizitér, aby mu neujelo poslední páteční auto do Klementina. V pondělí pak již na svém pracovišti musí nakoupené knihy rychle zpracovat, což znamená kontrolu prodejních dokladů, opětovnou fyzickou kontrolu knih, adjustaci, zpracování finančních dokladů pro účtárnu a vyúčtování finanční zálohy.

Jestli jste dočetli až sem, jistě chápete, že ačkoliv jsem celé téma pojala odlehčeně, rozhodně jsem nechtěla zlehčit důležitou a náročnou činnost akvizitéra a jeho odbornou i finanční odpovědnost. Naopak! Kladu si však úvodní otázku: Je opravdu tak výhodné nakupovat české knihy na českém veletrhu? Přináší to výraznou finanční úsporu, které bychom jinak nedosáhli? Je to skutečně ojedinělá možnost, jak získat jinak obtížně dostupné dokumenty?

Jak jsme nakoupili letos, přesně uvádějí tabulky, zpracované panem Krajčcem, jenž v současné době celou výše popsanou akviziční činnost na veletrhu vykonává. A co z tabulek vyplývá? Uskutečněný nákup je uveden v tab. č. 1. Nakoupili jsme celkem 24 knih za 7 423 Kč, průměrná sleva byla téměř 32 %. Ušetřili jsme 3 474 Kč proti katalogové ceně. Nejvyšší slevu, téměř 54 % poskytl Institut tereziánské iniciativy, téměř 50 % nakladatelství Dauphin, 48 % nakladatelství Scriptorium a přes 40 % nakladatelství Metafora, většina dalších slev se pohybovala kolem 30 %. Tyto slevy jsou opravdu výhodné, protože většinou dosahujeme u našich dodavatelů 25 % slevy. Nejvíce jsme rušili nákupy u fakult Univerzity Karlovy, Masarykovy univerzity, Národního filmového ústavu a Ústavu pro studium totalitních režimů. Jejich publikace jsme nuceni zakoupit u nakladatelství Karolinum, které nám poskytne 25 % slevu.

Pohled do pravého křídla s prodejními stánky

titul	nakladatel	prodejní cena	sleva	konečná cena	úspora
Tajná historie pána z Musaši ; Mateřská bylina jošinská	Argo	298,00 Kč	29,87%	209,00 Kč	89,00 Kč
Jiné barvy : vybrané eseje a jedna povídka	Argo	398,00 Kč	29,90%	279,00 Kč	119,00 Kč
Myšlení člověka primitivního	Argo	359,00 Kč	29,81%	252,00 Kč	107,00 Kč
Myšlení člověka primitivního	Argo	359,00 Kč	29,81%	252,00 Kč	107,00 Kč
Nebezpečná mělčina : jak internet mění náš mozek : analýza stavu lidské psychiky v době digitální	Dauphin	398,00 Kč	49,75%	200,00 Kč	198,00 Kč
Nebezpečná mělčina : jak internet mění náš mozek : analýza stavu lidské psychiky v době digitální	Dauphin	398,00 Kč	49,75%	200,00 Kč	198,00 Kč
Mozek a jeho člověk + mysl a její nemoc	Galén	890,00 Kč	24,72%	670,00 Kč	220,00 Kč
Knihy a typografie	Host	389,00 Kč	29,95%	272,50 Kč	116,50 Kč
Knihy a typografie	Host	389,00 Kč	29,95%	272,50 Kč	116,50 Kč
Židovské spolky v českých zemích v letech 1918-1948	Institut tereziánské iniciativy	130,00 Kč	53,85%	60,00 Kč	70,00 Kč
Otroci Třetí říše : pobočné koncentrační tábory na území České republiky	Institut tereziánské iniciativy	320,00 Kč	21,88%	250,00 Kč	70,00 Kč
Hebrejsko-český, česko-hebrejský praktický slovník	Lingea	1 290,00 Kč	30,81%	892,50 Kč	397,50 Kč
Hebrejsko-český, česko-hebrejský praktický slovník	Lingea	1 290,00 Kč	30,81%	892,50 Kč	397,50 Kč
Čistota a nebezpečí : analýza konceptu znečištění a tabu	Malvern	348,00 Kč	29,89%	244,00 Kč	104,00 Kč
Původ německé truchlohy	Malvern	320,00 Kč	30,00%	224,00 Kč	96,00 Kč
Věda o symbolech	Malvern	320,00 Kč	30,00%	224,00 Kč	96,00 Kč
Věda o symbolech	Malvern	320,00 Kč	30,00%	224,00 Kč	96,00 Kč
Einstein & Einstein	Metafora	299,00 Kč	40,13%	179,00 Kč	120,00 Kč
Kvalitativní výzkum : základní teorie, metody a aplikace	Portál	565,00 Kč	24,96%	424,00 Kč	141,00 Kč
Zřízení zemské Markrabství moravského z roku 1604	Scriptorium	385,00 Kč	48,05%	200,00 Kč	185,00 Kč
Co je antická filosofie?	Vyšehrad	348,00 Kč	30,03%	243,50 Kč	104,50 Kč
Co je antická filosofie?	Vyšehrad	348,00 Kč	30,03%	243,50 Kč	104,50 Kč
František Udržal : sedlák a politik	Vyšehrad	368,00 Kč	30,03%	257,50 Kč	110,50 Kč
František Udržal : sedlák a politik	Vyšehrad	368,00 Kč	30,03%	257,50 Kč	110,50 Kč
celkem 24 kusů		10 897,00 Kč	31,88%	7 423,00 Kč	3 474,00 Kč

Z tabulky 1 je patrné, že nákup podle požadavků Odboru služeb byl realizován jen u těch nakladatelů, kteří byli ochotni nabídnout slevu vyšší než 20 %.

To znamená, že literatura, jejíž nákup by neodpovídal tomuto kritériu (tabulka 2), bude předána k vyřízení jiným dodavatelům, kteří sídlí v Praze.

Jsou taci nakladatelé, kteří zde prodávali knihy bez slev a s nimiž nebylo možné se domluvit prakticky na ničem, jelikož se nechají zastupovat prodáváči, kteří musí respektovat předem dané ceny (např. Cesta domů). Grada nám nabídla základní slevu 23 %, pokud bude objednávka vyřizována přes internet. Nadto nabízí vyšší slevy, pokud bychom za rok utratili stanovený limit. Ten je velmi obtížné splnit, jelikož od této firmy toho tolik nenakupujeme.

Tabulka č. 1: Nákup na veletrhu Svět knihy 2017

KNIHA	SVĚT KNIHY				PRAŽSKÁ KNIHKUPECTVÍ				ROZDÍL
	titul	nakladatel	prodejní cena	sleva	konečná cena	knihkupectví	prodejní cena	sleva	
Společnost českých zemí v evropských kontextech	Fakulta humanitních studií UK	220,00 Kč	0,00%	220,00 Kč	Karolinum	120,00 Kč	25,00%	90,00 Kč	130,00 Kč
Lidé a města ve velkých válkách	Fakulta humanitních studií UK	200,00 Kč	0,00%	200,00 Kč	Karolinum	160,00 Kč	25,00%	120,00 Kč	80,00 Kč
Mýty a realita středoevropských metropolí	Fakulta humanitních studií UK	220,00 Kč	0,00%	220,00 Kč	Karolinum	200,00 Kč	25,00%	150,00 Kč	70,00 Kč
Móda v kruhu času	Grada	399,00 Kč	20,00%	319,20 Kč	Karolinum	399,00 Kč	25,00%	299,25 Kč	19,95 Kč
Jak se loví hlupáci	Management Press	399,00 Kč	20,00%	319,20 Kč	Karolinum	399,00 Kč	25,00%	299,25 Kč	19,95 Kč
Nové trendy v leadershipu	Management Press	359,00 Kč	20,00%	287,20 Kč	Karolinum	359,00 Kč	25,00%	269,25 Kč	17,95 Kč
Národ dábůlů : proč si nenecháváme vládnout?	Masarykova univerzita	365,00 Kč	18,08%	299,00 Kč	Karolinum	365,00 Kč	25,00%	273,75 Kč	25,25 Kč
Modelování a simulace komplexních systémů	Masarykova univerzita	425,00 Kč	20,00%	340,00 Kč	Karolinum	399,00 Kč	25,00%	299,25 Kč	40,75 Kč
Starší dějiny Vietnamu a Čampy	Masarykova univerzita	240,00 Kč	17,08%	199,00 Kč	Karolinum	250,00 Kč	25,00%	187,50 Kč	11,50 Kč
Vietnam v éře velmocí	Masarykova univerzita	230,00 Kč	13,48%	199,00 Kč	Karolinum	250,00 Kč	25,00%	187,50 Kč	11,50 Kč
Dialogy zoufalců : poetika a struktury	Masarykova univerzita	280,00 Kč	11,07%	249,00 Kč	Karolinum	290,00 Kč	25,00%	217,50 Kč	31,50 Kč
Na rozhraní světů	Masarykova univerzita	380,00 Kč	10,79%	339,00 Kč	Karolinum	395,00 Kč	25,00%	296,25 Kč	42,75 Kč
Po divné krajině	Masarykova univerzita	299,00 Kč	0,00%	299,00 Kč	Karolinum	342,00 Kč	25,00%	256,50 Kč	42,50 Kč
Žánr ve filmu	Národní filmový archiv	180,00 Kč	15,00%	153,00 Kč	Karolinum	180,00 Kč	25,00%	135,00 Kč	18,00 Kč
Skladba a řád	Národní filmový archiv	149,00 Kč	14,77%	127,00 Kč	Karolinum	149,00 Kč	25,00%	111,75 Kč	15,25 Kč
Vztahy v digitálním světě	Návrat domů	230,00 Kč	15,00%	195,50 Kč	Academia	230,00 Kč	20,00%	184,00 Kč	11,50 Kč
Česká cikánská rapsodie (I-III)	Triáda	1 299,00 Kč	19,94%	1 040,00 Kč	Karolinum	1 299,00 Kč	25,00%	974,25 Kč	65,75 Kč
Film a dějiny 5	Ústav pro studium totalitních režimů	399,00 Kč	10,03%	359,00 Kč	Karolinum	399,00 Kč	25,00%	299,25 Kč	59,75 Kč
Film a dějiny 5	Ústav pro studium totalitních režimů	399,00 Kč	10,03%	359,00 Kč	Karolinum	399,00 Kč	25,00%	299,25 Kč	59,75 Kč
Film a dějiny 6	Ústav pro studium totalitních režimů	299,00 Kč	10,03%	269,00 Kč	Karolinum	299,00 Kč	25,00%	224,25 Kč	44,75 Kč
Film a dějiny 6	Ústav pro studium totalitních režimů	299,00 Kč	10,03%	269,00 Kč	Karolinum	299,00 Kč	25,00%	224,25 Kč	44,75 Kč
		7 270,00 Kč	13,88%	6 261,10 Kč		7 182,00 Kč	24,84%	5 398,00 Kč	863,10 Kč

Tabulka č. 2: Zrušené nákupy na veletrhu Svět knihy 2017

Zdá se, že letošní nákup se vydařil. Sešly se požadavky na tituly, které bylo možné výhodně nakoupit. Není to ale pravidlem. Nakupujeme totiž jen jeden či dva exempláře odborné profilové literatury k doplnění fondů. Základem pro budování fondů zůstává povinný výtisk. Nenakupujeme beletrii ve velkém, a tak nemůžeme získat množstevní slevy. Nemůžeme ani zaručit nakladatelům pravidelný odběr v určité výši. Takže vlastně jejich pragmatický postoj chápeme.

Nakupovat na veletrhu budeme samozřejmě i nadále. Budeme ale muset stále zdůrazňovat, že nakupujeme pro Národní knihovnu ČR. Že je tedy čest s námi obchodovat a že oceníme velkorysost nakladatele.

Za veletržní servis si dovoluji poděkovat především paní PhDr. Haně Vajnerové a panu Vojtěchu Pelantovi, kolegyním na telefonu v Oddělení doplňování domácích dokumentů a za pečlivou a odpovědnou práci akvizitéra panu Pavlu Krajčovi.

nakladatel	průměrná sleva
Argo	30,00%
Dauphin	50,00%
Fakulta humanitních studií UK	0,00%
Galén	25,00%
Grada	20,00%
Host	30,00%
Institut tereziánské iniciativy	38,00%
Lingea	30,00%
Malvern	30,00%
Management Press	20,00%
Masarykova univerzita	13,00%
Metafora	40,00%
Národní filmový archiv	15,00%
Návrat domů	15,00%
Portál	25,00%
Scriptorium	48,00%
Triáda	20,00%
Ústav pro studium totalitních režimů	10,00%
Vyšehrad	30,00%
	25,74%

Tabulka č. 3: Průměrná nakladatelská sleva

Vladimír Páral v NDK

Vladimír Páral se narodil v Praze 10. srpna 1932, podstatnou část mládí prožil v Brně. Vystudoval Vysokou školu chemicko-technologickou v Pardubicích, následně třináct let pracoval v chemickém průmyslu na severu Čech. Od roku 1967 se živil jako spisovatel z povolání. V sedmdesátých letech pracoval v Severočeském nakladatelství jako redaktor. Roku 1977 podepsal Antichartu.

Životní zkušenosti z mládí a profesních začátků zúročil ve svých románech. Prvotinu Šest pekelných nocí (1964) vydal autor ještě pod pseudonymem Laban. Ve stejném roce debutoval Páral již pod vlastním jménem Veletrhem splněných přání, ironickou analýzou stereotypního života. V ní poprvé použil Páral svůj typický styl plný opakování, závorek, mechanických vět, vynechaných spojek a nedopovězených výroků. V šedesátých letech vydal další romány, vysmívající se konzumní, maloměstské společnosti: Soukromá vichřice (1966) a Katapult (1967), Milenci a vrazi (1969), Profesionální žena (1971).

V sedmdesátých letech Páralův kritický tón dostal protipól, který bylo možné vykládat buď jako optimisticky souhlasný, nebo jako parodicky výsměšný. Z tohoto období pocházejí romány: Mladý muž a bílá velryba (1973), Radost až do rána (1975), Generální zázrak (1977) a Muka obraznosti (1980), která jsou stylizovanou autobiografií, příběhem o zrodu spisovatele. V osmdesátých letech vyzkoušel Páral jiný žánr – sci-fi. Vznikly tak knihy Romeo a Julie 2300 (1982), Pokušení A–ZZ (1982), Válka s mnohozvířetem (1983), Země žen (1987). Novým žánrem se autor snažil maskovat svůj zájem o témata pro socialistickou společnos nepřijatelná.

Po sametové revoluci, kdy se otevřela cesta ke svobodnému vyjadřování, se spisovatel chopil příležitosti a začal vydávat knihy s otevřeně sexuální tematikou: De-kaameron 2000 aneb Lásky v Praze (1990), Knihy rozkoší, smíchu a radosti (1993) a Playgirls I, II (1994).

V roce 2010 byl Páral Akademií literatury české oceněn za celoživotní přínos české literatuře Cenou Ladislava Fukse. Žije střídavě v Mariánských Lázních a v Praze.

Archivace sociálních médií

V pondělí 29. května 2017 se v rámci konference Inforum uskutečnil workshop s názvem Archivace sociálních médií. Workshop vedla Yvonne Ng, v současnosti archivářka v mezinárodní neziskové organizaci Witness, kde má na starosti archivaci videokolekcí se zaměřením na lidská práva. Workshopu se zúčastnili knihovníci, studenti knihovnictví a nadšenci pro téma.

Úvodní, rozehrávající aktivitou bylo zjistit, jaká sociální média v České republice používáme. Mezi účastníky byly nejčastěji využívána média jako Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, v závěsu se držel také Instagram nebo Pinterest.

Na otázku, proč archivovat sociální média, můžeme najít rovnou několik odpovědí. V dnešní době jsou sociální média součástí našich životů. Nejen politici, ale

Yvonne Ng

i další veřejně známé osoby používají sociální média ke komunikaci se svými voliči a fanoušky. A zároveň se jejich prostřednictvím projevují názory široké veřejnosti. Sociální média tedy již nyní tvoří naši novodobou historii. Informace se v nich ovšem ztrácejí ještě rychleji než v případě běžných webových zdrojů (27 % zdrojů je za 2,5 roku nenávratně ztraceno).

Specifika autorského zákona již znáte z našeho článku v č. 1/2017 e-zpravodaje. Zveřejňovat archivní kopie můžeme pouze v případě, že s vydavateli uzavřeme smlouvu či tehdy, když si vydavatelé sami vystaví své stránky pod jednou z licencí Creative Commons. Další podstatnou částí workshopu tak bylo řešení několika etických dilemat, která se v rámci archivace sociálních médií mohou objevit. O jaké problémy se jedná? Například politik (veřejně známá osoba) na svém oficiálním profilu napíše provokativní a kontroverzní komentář. Je úspěšně archivován. Politik však komentář po čase smaže. Měl by být v tomto případě smazán i z archivu? Na tuto otázku existuje několik možných odpovědí:

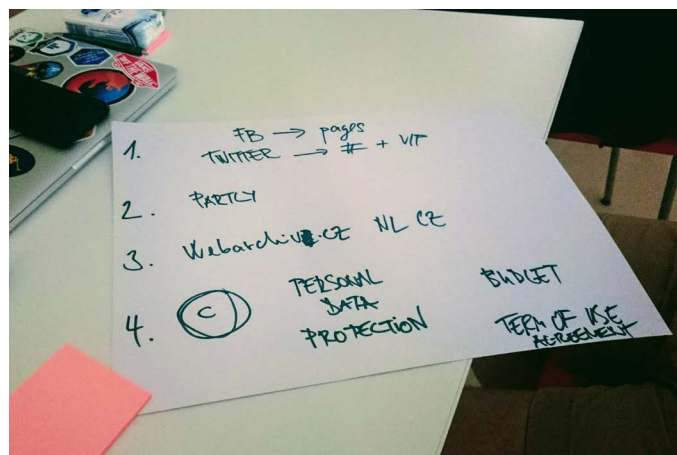
Ne, komentáře veřejně známých osob i soukromých osob by měly být zachovány. Ne, komentáře veřejně známých osob by měly být zachovány, v případě soukromých osob je smazání komentářů možné. Ano, není důležité uchovávat komentáře veřejně známých a soukromých osob.

Po přestávce jsme rozebrali i různé typy archivace. Jednou z možností je vytvoření klasického screenshotu (aktuálního záznamu obrazovky), který sice ukazuje reálný otisk zdroje, nicméně neobsahuje žádný další kontext a žádné funkční odkazy. Stejně je to i v případě převedení těchto informací do analogové podoby a velmi podobně je na tom také kopírování obsahu do klasických textových dokumentů – např. ve formátu .doc – které navíc zbavuje záznam i grafické úpravy, možnosti stahování dat skrz API (rozhraní pro programování aplikací) do strojově zpracovatelných formátů (např. JSON nebo XML), a v neposlední řadě i možnosti využití crawlerů, které v rámci archivací využíváme i my ve Webarchivu.

V závěru workshopu jsme ještě společně diskutovali nad několika otázkami:

- Jaká sociální média je v České republice důležité archivovat?
- Archivují se v České republice sociální média?
- Kdo by měl mít primárně na starosti archivaci sociálních médií v České republice?
- Jaké etické a praktické problémy se s archivací sociálních médií mohou pojit?

Naše společné závěry? Archivovat by se měl v první řadě určitě Facebook – nikoliv soukromé profily

Archivace sociálních médií

jednotlivých uživatelů, ale spíše veřejné stránky (neboli Pages), a také Twitter, kde rozdělení na soukromou a veřejnou část není tak jasné. V tomto případě by bylo vhodné se věnovat hashtagům (# – tematické značky, které přidělují uživatelé ke svým příspěvkům) a profilům významných osob. V rámci tematických kolekcí (psali jsme o nich v č. 6/2016 e-zpravodaje) již část sociálních médií uchováváme (mobilní verze Twitteru a Facebooku). Účastníci workshopu se shodli na tom, že by se výraznější archivace sociálních médií měla nadále uskutečňovat pod záštitou Národní knihovny a Webarchivu. Velmi diskutována byla poslední otázka, týkající se etických a praktických problémů, které se mohou objevit při archivaci sociálních médií.

Collection – Collaboration – Connection

Tři otázky pro ... Danu Kalinovou,

dlouholetou ředitelku Mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy a bývalou kolegyni z Referenčního centra NK ČR (tehdy Národního střediska bibliografických informací)

Vaše aktivní pracovní kariéra skončila na konci minulého roku po 42 letech, z nichž jste 22 let připravovala mezinárodní knižní veletrh Svět knihy Praha. Jaké si odnášíte vzpomínky?

Příprava a organizace veletrhu Svět knihy Praha byla jistě jedním z nejpestřejších, ale zároveň i nejnáročnějších úkolů, s nimiž jsem se za svou kariéru setkala. Vzpomínky na tuto práci se skládají z momentů spojených s mnoha setkáními se zajímavými osobnostmi, s radostí nad vydařenými projekty, s pozitivními i negativními zkušenostmi. Je těžké vypnout v sobě setrvačnicko po tak dlouhé době intenzivní a zodpovědné práce. Často ale vzpomínám na své začátky v Městské knihovně a po revoluci v Národní knihovně, na krásnou práci ve Studovně pragensí na Malé Straně a mou milovanou kolegyni Julinku Kuncovou, jejíž manžel založil Národní bibliografii. V Národní knihovně, kde jsem pracovala v Referenčním centru, mne inspirovala dr. Věra Mařová, dodnes si vážím postojů dr. Vojtěcha Balíka, tehdejšího ředitele NK. Práce v knihovnách mi dala základ pro mé další působení a mohu být jen ráda, že knihy a literatura zůstaly hlavní náplní mé práce.

V dubnu jste obdržela z rukou velvyslance Španělska v České republice Řád Isabely Katolické, co to pro Vás znamená?

Byla jsem zcela upřímně zaskočena, nečekala jsem za svou práci žádné vyznamenání, zvláště když bylo předsedou Svazu českých knihkupců a nakladatelů oceněno mé umění odejít včas. V české společnosti je dlouhodobě vykonávaná práce vnímána spíše jako negativum. Španělé si velmi vážící knižní kultury a myslím, že doporučení ředitelů Institutu Cervantes, kteří se mnou v minulosti spolupracovali, byla vyjádřením úcty k vykonané práci na tuzemském a zejména mezinárodním poli. Velmi si vyznamenání vážím, vnímám je i jako ocenění celého týmu, který Svět knihy a další akce se mnou připravoval, a byla bych ráda, pokud by stejné pocity měli i lidé působící v rámci českého knižního oboru, pro něž jsem zejména svou práci vykonávala.

Jaké jsou Vaše další plány?

Určité zvolnění aktivit i redukce zodpovědnosti jsou po tak dlouhé době úlevné. Byla jsem oslovena Vysokou školou kreativní komunikace, zda bych se ne-

zabývala přípravou a realizací studijního plánu věnovaného literární produkci, a to je pro mne velmi lákavé. Své zkušenosti bych tak mohla předat mladým a začínajícím spisovatelům a tvůrcům. Jsem připravena pomoci i s projektem Bookstart, který připravuje SKIP, zúčastnila jsem se za něj v květnu zajímavé konference o čtenářství ve Varšavě, mohu též pomoci se zahraničními kontakty i s implementací projektu do českých podmínek. A chci především vrátit rodině svou péči, jež nemohla být v době mého pracovního vyčerpání dostatečná.

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

Nick Bostrom: Superintelligence: Až budou stroje chytřejší než lidé.

Přel. Jan Petříček, Prostor, Praha, 2017, 509 s.
Jan Lukavec

„Robot nesmí ublížit člověku nebo svou nečinností dopustit, aby bylo člověku ublíženo. Robot musí uposlechnout příkazů člověka, kromě případů, kdy tyto příkazy jsou v rozporu s prvním zákonem. Robot musí chránit sám sebe před zničením, kromě případů, kdy je tato ochrana v rozporu s prvním nebo druhým zákonem.“ Tyto proslulé zákony robotiky formuloval **Isaac Asimov** roku 1942. V té době patřil problém, jak zaručit, aby robot člověku nikdy neublížil, do sféry čisté sci-fi. Mezitím se realita výrazně změnila a dnešní inteligentní stroje nejen silou, ale i schopnostmi své stvořitele skutečně v mnohém předčí. Čeká nás vznik superintelligence, která bude člověka ve všech oblastech převyšovat? A jak případně superinteligenci vytvořit tak, aby nás nezahubila? To jsou hlavní otázky, které si klade obsáhlá publikace Superintelligence: Až budou stroje chytřejší než lidé.

Její autor **Nick Bostrom** (nar. 1973) předkládá analýzu odborných názorů na to, jakým směrem se bude vývoj umělé inteligence ubírat, a co to může udělat s cenou lidského života nebo práce. Náhorné analogie hledá v nedávné minulosti i v přítomnosti. Kupříkladu už dnes si můžeme vybrat, jestli chceme levněji koupit strojově vyrobené zboží, nebo zaplatit vyšší cenu za ručně zhotovenou věc či za artefakty vytvořené domorodými obyvateli: *„Podobně by budoucí spotřebitelé mohli upřednostňovat zboží vyrobené lidmi, lidské sportovce, umělce, milence či vůdce, byť by jejich umělé protějšky byly funkčně nerozlišitelné nebo kvalitnější.“* Pro lepší vysvětlení autor lidi přirovnává ke koním. Ti byli postupně nahrazeni automobily a traktory, což vedlo k strmému poklesu koňské populace. Přesto koně stále přežívají, v určitých oblastech si udržují jisté funkční výhody (policejní koně) a stále oceňujeme služby, které nám dokážou poskytnout (koňské závody, rekreační jezdeckví). Tyto záliby můžeme srovnávat s hypotetickými preferencemi lidí v budoucnosti,

kteří by mohli upřednostňovat služby a výrobky nabízené jinými lidmi. Bostrom se v této souvislosti zmiňuje i o výše uvedeném Asimovovi, který prý své zákony zformuloval právě proto, aby je pak mohl ve svých textech nechat „zajímavým způsobem“ selhávat. Podle Bostroma je ostudou lidského rodu, že ony tři základní zákony představovaly víc než polovinu století vrchol pokroku. Varuje, že inteligence převyšující tu lidskou může být schopná odhalit a obejít kontroly i mechanismy k jejímu sebezničení, které bychom do ní vložili. A pokud bychom jí jako hlavní cíl určili třeba pocit našeho, lidského štěstí, může si snadno najít velmi nekonvenční způsoby, jak jej dosáhnout, například hromadným umístěním elektrod do lidských mozků.

Co tedy autor navrhuje? Především bychom si podle něj měli uvědomit, nakolik proměnlivé je naše chápání morálních zásad. Když se díváme do minulosti, vidíme do očí bijící nedostatky, týkající se nejen chování lidí, ale i jejich mravních přesvědčení. Přestože jsme od té doby možná k některým morálním vhlédům dospěli, těžko bychom mohli tvrdit, že jsme vystoupali na sám vrchol mravního pokroku. Je velmi pravděpodobné, že se v jedné nebo více morálních otázkách stále vážně mýlíme, soudí Bostrom. Kdybychom za těchto okolností zvolili pro implantování do našich digitálních dvojníků „konečnou hodnotu založenou na našich současných přesvědčeních – a to takovým způsobem, že by tato hodnota zůstávala navždy fixní a nebyl by možný další morální pokrok, riskovali bychom existenční mravní pohromu“. Podle autora „možná nevíme, co doopravdy chceme, co je v našem zájmu nebo co je morálně správné či ideální“. Navrhuje tak mimo jiné, abychom „delegovali část kognitivní práce potřebné pro výběr hodnot na superinteligenci. Ježto je superinteligence v kognitivní práci lepší než my, mohla by se vyhnout omylům a nejasnostem, které zatemňují naše myšlení a formou učení by se mohla sama propracovávat k tomu nejlepšímu morálnímu jednání. Podobně autor naznačuje, že možná existují i další úlohy, pro které mozek člověka vlastně není vhodný, vinou čehož je lidský pokrok v mnoha filozofických problémech pomalý a kostrbatý, a superinteligence by jej mohla urychlit či dokonce završit.

K fungování našich původních systémů Bostrom podotýká, že jsou spravovány soudci a porotami, které obvykle rozhodují „s jistotou dávkou zdravého rozumu a slušností“. Což jsou také – spolu s lidskostí, rozvážností a veselostí – hodnoty, u kterých si nejvíce přeje, aby je lidé zachovali i do budoucna. Je to jistě chvalitebné přání, ale i s odkazem na něj se můžeme skepticky ptát, zda autor mírně nepřeceňuje význam čistě rozumového poznání. Vždyť morální rozhodování není jen záležitost rozumu. Budou však mít budoucí inteligentní roboti nějaký vnitřní život, a zvláště emoce, jak to předpověděl **Karel Čapek** ve hře *R.U.R.*? Spíše ne, ale představa, že roboti díky své vyšší inteligenci jednoho dne vytvoří jakýsi spravedlivější mravní řád, než je ten lidský, je přinejmenším neobvyklá a zneklidňující. Ostatně své vlastní společenské řády s jistými pravidly a hodnotami mají, dejme tomu, i vlci nebo delfíni – pro lidi v nich ale podle všeho není mnoho místa.

Autor klade podstatné otázky a rozhodně netvrdí, že zná všechny odpovědi. Dokonce ochotně přizná-

vá: „*Je pravděpodobné, že jsem opomenul vzít v úvahu některé zásadně důležité faktory, a učinil tak neplatnými některé nebo všechny své závěry.*“ Proto věnoval velkou pozornost i tomu, aby v celém textu vyznačil různé stupně nejistoty a jejich nuance, a přeplnil jej proto obraty typu: „*mohlo by*“, „*může*“, „*možná*“, „*zřejmě*“, „*asi*“, „*pravděpodobně*“.

Na základě širokého spektra poznatků z neurologie, kognitivní vědy, filozofie i výpočetní techniky Bostrom předkládá některé možné scénáře budoucnosti a varuje před těmi dystopickými. V doslovu z roku 2015 otevřeně píše, že se záměrně věnuje spíše rizikům než možným přínosům „přechytralých“ robotů a počítačů. Prozíravě říká, že můžeme mlhavě fantazírovat o kladných stránkách, ale naléhavě potřebujeme přesnou představu, co všechno by se mohlo pokazit. Jednotlivé verze budoucnosti líčí velmi sugestivně, ale i u těch, které zřejmě mají být onou pozitivní alternativou, se můžeme stále znovu ptát, nakolik jsou počítače definitivně řešící základní dilemata filozofie a lidské morálky naší kýženou cílovou metou – a zdali si doopravdy přejeme jejich uskutečnění. Víme totiž, jakou odpověď dal fiktivní počítač ve slavném *Stopařově průvodci po Galaxii* **Douglase Adamse** na základní otázku života, vesmíru a vůbec: 42.

Střípky z Archivu NK ČR Výročí syna slavného otce

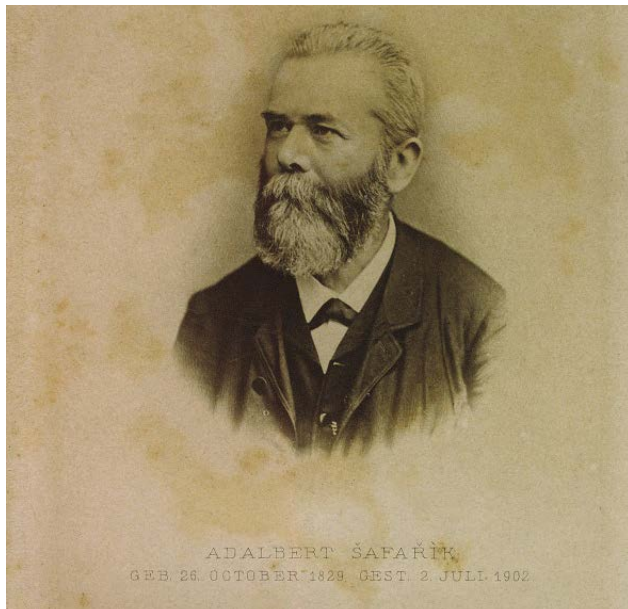
Kateřina Hekrdlová

Chemie – obor, který je většinou pracovníků knihovny na hony vzdálený. Přesto bych ráda připomněla 125. výročí úmrtí českého chemika a astronoma, který žil v 19. století a byl spjat s naší knihovnou. A nejen proto, že jeho slavný otec byl jejím ředitelem, ale i on sám zde krátce pracoval. Jedná se o Vojtěcha Šafaříka, syna Pavla Josefa Šafaříka.

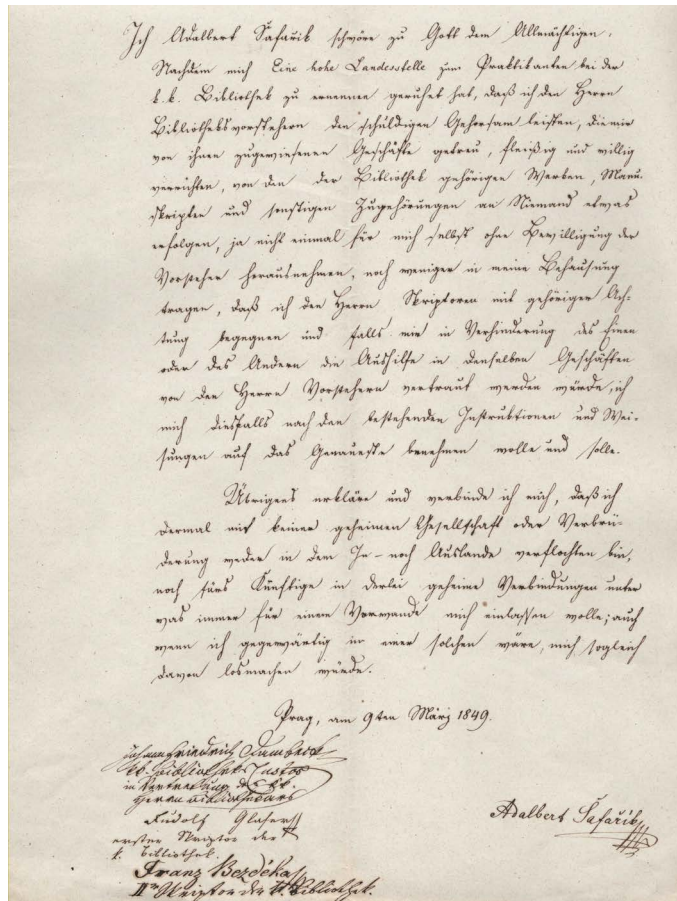
Vojtěch Šafařík se narodil 26. října 1829 v Novém Sadu v tehdejších Uhrách, kde byl jeho otec ředitelem gymnázia. Do Prahy se Šafaříkovi přestěhovali v roce 1833. Zde navštěvoval Vojtěch v letech 1839–1845 Akademické gymnázium. Po jeho absolvování začal studovat chemii na univerzitě v Praze a následně strávil rok na brněnské technice. V roce 1849 praktikoval v Univerzitní knihovně, kde byl jeho otec ředitelem. Po ukončení studií vyučoval do roku 1856 chemii na české reálce v Praze. Poté získal dvouleté státní stipendium, které mu umožnilo sbírat vědecké zkušenosti v zahraničí. Nejprve odešel na berlínskou univerzitu a poté na univerzitu v Göttingenu, kde se stal spolupracovníkem slavného německého chemika Friedricha Wöhlera. Po návratu přijal místo profesora chemie na obchodní akademii ve Vídni. Když se v roce 1865 vrátil do Prahy, stal se nejprve skriptorem a od roku 1869 profesorem chemie na pražské polytechnice. V témže roce se stal i řádným členem Královské české společnosti nauk. Po rozdělení Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze v roce 1882 na českou a německou část se stal prvním profesorem chemie na její české fakultě. Ze zdravotních důvodů požádal v roce 1896 o penziono-

vání. Zemřel v Praze 2. července 1902.

V oblasti chemie se Šafařík zabýval zejména chemií vanadu, mineralogií a fotografickými emulzemi. Byl spoluzakladatelem Spolku českých chemiků (1872) a redaktorem prvního chemického časopisu u nás – *Zpráv Spolku chemiků českých*. V roce 1860 vydal první

Vojtěch Šafařík na fotografii z pozůstalosti Růženy Melicharové, roz. Šulcové, praneteře Pauliny Šafaříkové. Publikováno s laskavým svolením Miroslava Šulce.

Služební přísaha Vojtěcha Šafaříka z 9. března 1849.

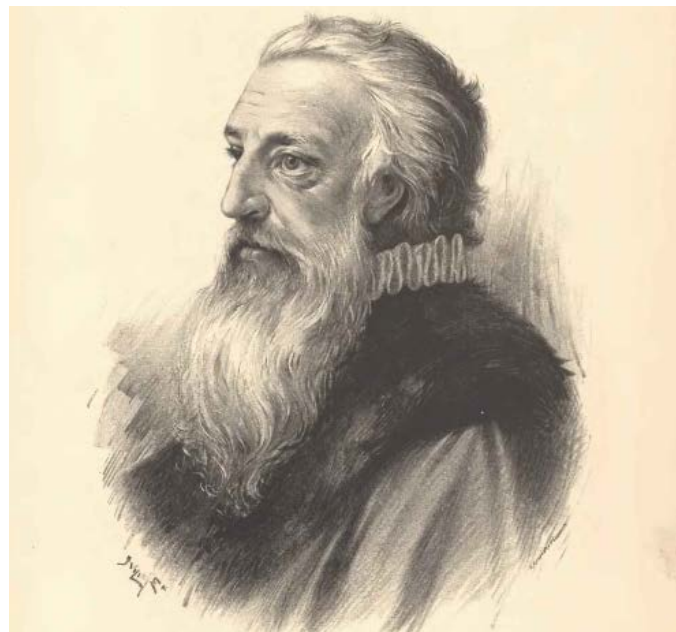
českou vysokoškolskou učebnici *Základové chemie čili lučby*, během působení na polytechnice pak čtyřdílnou *Rukověť chemie* (poslední díl vyšel v roce 1878). Vedle vlastní vědecké práce se Vojtěch Šafařík věnoval i překladům: českým čtenářům například přiblížil *Pohledy na přírodu* od proslulého německého přírodovědce Alexandra von Humboldta. Dalším přínosem Šafaříka pro dějiny české vědy je aktivní spoluúčast na vytvoření moderního českého chemického názvosloví a zavedení valenčních koncovek oxidů.

Celoživotní láskou byla pro Vojtěcha Šafaříka astronomie, zejména astronomická pozorování. Na svém domě na Královských Vinohradech si postavil soukromou observatoř, kde prováděl pozorování Měsíce, planet a proměnných hvězd. Své poznatky zapisoval po dobu 17 let do knih. Shromáždil na 20 tisíc záznamů. Zabýval se i optickými problémy, zejména výrobou parabolických skleněných a kovových zrcadel. Na jeho počest byly po něm pojmenovány planetka a kráter na odvrácené straně Měsíce. Také druhá manželka Vojtěcha Šafaříka, Paulina, členka Náprstkova Amerického klubu dam, se zajímala o astronomii. V roce 1896 vydala knihu *Dějiny dalekohledu* a v roce 1900 další, s názvem *William Herschel a jeho sestra Karolina*.

Kalendárium trochu jinak aneb Historické události z let končících sedmičkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína

Miroslava Hejnová

Daniel Adam z Veleslavína (1546–1599) humanista, organizátor literární činnosti, profesor pražské univerzity, historik, lexikograf a překladatel proslul během svého krátkého života bohatou nakladatelskou činností. Mezi jeho vydavatelskými počiny najdeme cestopisy,

Portréty českých osobností od Jana Vilímka: D. A. z Veleslavína

kroniky, herbáře, lékařské spisy, právníkou literaturu a přirozeně i řadu spisů náboženského obsahu.

Za svého pedagogického působení na pražské univerzitě získal bohaté znalosti z historie, které využil nejen při své překladatelské a vydavatelské činnosti, ale především při vydání svého jediného původního díla, **Kalendáře historického**. Je dokonce pravděpodobné, že některé jeho části přednesl na svých univerzitních čteních. Forma Kalendáře totiž vyhovovala tehdejší předstávám o díle, které mělo přinést poučení o světových dějinách.

Prvně vyšel Kalendář historický v roce 1578 a podruhé jako doplněné vydání roku 1590. V textu seřadil autor historické události podle posloupnosti dnů celého roku. Vznikl tak spis, který sice nemohl sloužit k soustavnému studiu historie, jeho smysl však spočíval v každodenním připomínání některé z atraktivních událostí, které se během daného dne v minulosti odehrály.

K sestavení Kalendáře použil Veleslavín metodu, kterou znal od svého učitele Prokopa Lupáče z Hlaváč-

vace, úmrtí, přírodní katastrofy, např. vichřice, povodně, bouřky, zatmění Slunce či Měsíce, sucho, neúroda, různé epidemie, zvláště morové, a v neposlední řadě války. Dílo je pouhou kompilací faktů, čerpaných z různých pramenů, bez jakékoli známky jejich hodnocení.

Kalendář byl jistě knihou populární, jinak by jej Veleslavín podruhé nevydával. Druhé vydání však už bylo určeno jinému publiku – vzdělanému patriciátu. V tomto vydání Kalendáře je Veleslavín-kronikář stále více zatlačován do pozadí Veleslavínem-historikem, který se snaží o co neúplnější a zároveň nejobektivnější záznam pamětihodných událostí. Nejednou proto konfrontuje různé prameny, které se v datování určité události nebo v názoru na ni liší. Kalendářem se Daniel Adam zabýval až do smrti, a dokonce připravoval jeho třetí vydání.

Národní knihovna má ve svém fondu čtyři exempláře Kalendáře historického z roku 1578 a třináct exemplářů z roku 1590. Díky spolupráci se společností Google bylo pět exemplářů z roku 1590 již zdigitalizováno a je možné si je prohlédnout přes databázi STT nebo přímo přes Google Books. V [digitální knihovně Manuscriptorium](#) je možné si prohlédnout vydání z roku 1578.

Podívejme se nyní na výběr událostí zaznamenaných ve 2. vydání Veleslavínova Kalendáře, které se odehrály v letech končících číslicí sedm:

26. ledna

Léta **457 umřel císař Martianus**. Kraloval VI let, VI měsíců a X dní. Ten začasť říkával: Dokud v pokoji býti můžeme, dotud se v zbroj neobláčeje.

3. ledna

Léta **1017** okolo nešporů, veliké a hrozné zemětřesení zbourilo se v **Čechách, v Lombardii a v Říši**, jemuž podobného nikdá slýcháno nebylo: Mnohá stavení zbořilo, kláštery a někde i města zpodvracelo, množství lidí zřítilo a místy do 40. dne trvalo. Někde vody v řekách se ztratily a vysácky.

13. března

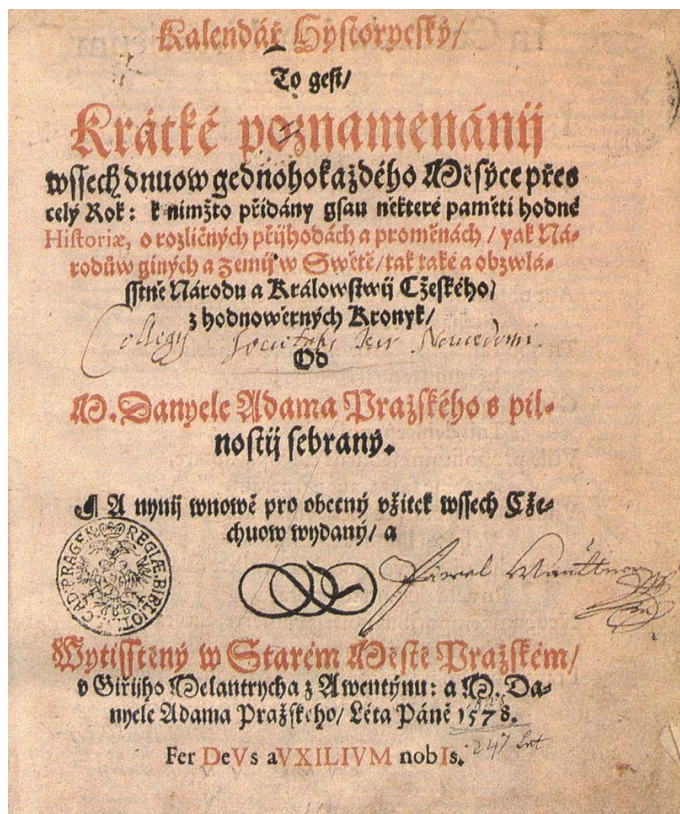
Léta **1077** času jarního okolo sv. Řehoře počaly v **Čechách veliké mlhy** každého dne bývati, tak že člověk člověka před sebou ode čtyř kroků neviděl. Z těch potom pocházel neobyčejný a nesnesitelný smrad, kterýž lidé těžce nesli. To trvalo za 35 dní. Procházela také řeč, že by se lidé také s nějakými příšerami aneb obludami potkávatí měli. Okolo sv. Jana začal se veliký a náhlý mor po vší české zemi a trval až do sv. Martina: a tak se domnívali, že třetí díl lidu v Čechách pomřelo.

25. května

Léta **1267** veliké bylo **zatmění Slunce před polednem**, tak že hvězdy v bíledni spatřívány. A toho roku rod c. Fridrycha zahynul.

27. května

Léta **1277** toho dne téměř **po všech zemích německých**

Titulní list Veleslavínova Kalendáře historického z roku 1578

va. Jednalo se však o metodu velice ošidnou. Ve dnech, na které připadalo málo historických událostí, cítil autor potřebu zařadit události méně významné, pochybné, nevěrohodné nebo dokonce vyfabulované. Naopak ve dnech, na které připadalo mnoho událostí, byl autor nucen některé vynechávat, aby počet záznamů uvedených u jednoho dne byl přibližně vyrovnaný. Nestalo se však, aby na některý den nepřipadlo vůbec nic.

V kalendáři jsou zaznamenány pamětihodné události nejrůznějšího charakteru: narození, svatby, koruno-

bylo **zemětřesení**. Tomu podobné zemětřesení zběhlo se téhož dne léta 1322.

11. ledna

Léta **1397 rozvodnění veliké**, takže pro vysokost vody mlítí nemohli, z čehož nedostatek chlebu pošel.

6. července

Léta **1477** na den M. Jana Husy byla **veliká hřimota a přival**, kterýž mnoho škody udělal na obilí i na vinicích **a zatmělo se** velmi, tak že málo světleji bylo, nežli v noci.

20. květen

Léta **1497 Americus Vespuccius** dal se na moře, aby hledal nových ostrovů a našel toho roku novou zemi, až posavad neznámou, kteráž od něho America nazvána, a pro svou velikost pokládá se za čtvrtý díl světa.

31. května

Léta **1507** v pondělí před Božím tělem, okolo 16. hodiny a po druhé ve čtvrtek, **shořelo kladeným ohněm v městě Plzni 130 domů** od pražské brány po pravé ruce až k stříbrské a ta i s věží a na předměstí stříbrském. Toho léta veliké bylo **v Praze lacino**. Nebo strych žita brali na trhu za šest grošův, ova za dva groše míšeňské. Bylo i lososův mnoho toho léta a v Praze libru ho dávali za tři, někdy za dva groše české. Té lacinosti, že i v jiných zemích byla, psali. Fabricius doložil, že orba a děláni dědin více stálo, nežli zač obilí prodáno býti mohlo: a staří říkávali, že častokrát dražší byl pytel, nežli v něm obilí.

23. srpna

Léta **1517** v neděli před sv. Bartolomějem okolo druhé hodiny na noc, **půl města Vysokého Mýta domácím ohněm vyhořelo**, to jest domů v počtu sto a třiceti.

26. dubna

Léta **1537** toho dne **v Heidelberce hrom udeřil** na zámek a zapálil a velkou škodu i v městě učinil.

3. ledna

Léta **1547 umřel Henrych VIII.** král englický, ostaviv po sobě jediného syna deseti let stáří, jménem Edwarda VI. a dvě dcery: z nichž starší Maria vdala se za Filipa II. Krále hispánského, ale nedlouho dědila, jako i bratr její: mladší pak Alžběta až podnes nevdaná Království englické zmužile a šťastně spravuje.

27. ledna

Léta **1547** ve čtvrtek po obrácení S. Pavla na víru křesťanskou, ráno před svítáním: **umřela na Hradě pražském královna Anna** Vladislavova dcera, Ludvíkova sestra, krále Ferdinanda manželka a císaře Maximiliana II. matka, čtvrtého dne po porodu patnáctého dítěte a dcery své Johanny. Její smrti všecka země Česká opravdově želela, i škodu měla: nebo pravá byla Ester a matka národu českého, zvláště pak chudých a potřebných lidí, jimž almužnami pomoci činila a bídne při králi Pánu svém milostivými přimluvami zastávala a chránila.

11. června

Léta **1547** v sobotu po Božím těle, jinak na den sv. Barnabáše, přihodilo se **ve vsi Hrušovanech**, míli za Žatčív v tu stranu k Chomutovu, že nějaká **žena šestero svých dítek vlastních**, z nichž dva pacholíci a čtyři děvečky byly, **sekerou zamordovala** a ztínavši z nich hlavy, do sklepu jedno podle druhého kladla: a zavolavši muže svého, tam mu jíti rozkázala a aby pohleděl, jak jest děti jeho a své dobře opatřila. Druhý pátek z Žatče vyvedena, zahrabána a kolem probita.

24. dubna

Léta **1557** v pátek na den S. Jiří, **umřel v Praze Mistr Mikuláš Šúd ze Semanína**, rodem z Litomyšle, vznešený hvězdář, astronomus a astrologus, měšténin Starého města Pražského. Pochován jest u matky Boží na Louži.

30. května

Léta **1567** v sobotu po Božím těle **město Jílový od domácího ohně všecko z gruntu vyhořelo**. Téhož dne a roku **vyhořelo také městečko Strašecí**.

Zveme vás

Výstavní chodba – přízemí

Vstupné 10 Kč (čtenáři NK ČR zdarma)

František Skorina a Praha – k 500. výročí vydání Skorinovy pražské Bible

14. 6.–8. 7. / po–so 9.00–19.00 h.

Výstava je jednou ze série akcí připomínajících vydání prvního překladu Bible do církevní slovanštiny. Celkem 23 starozákonních knih Bible vytiskl pod názvem „Bible ruská“ v Praze v letech 1517–1519 Francisk Skorina, lékař a překladatel pocházející z Polocku v dnešním Bělorusku. Tímto činem se snažil zpřístupnit biblické texty neučeným čtenářům východní Evropy. Od vydání Bible ruské odvozuje několik východoslovanských národů, zejména národ běloruský, počátek svého písemnictví.

Výstavu pořádá Národní knihovna ČR a Knihovna Vrublevských Litevské akademie věd.

Klementinum 190

– Klementinum, Révové nádvoří (vchod A)
– Národní knihovna Hostivař, venkovní prostory
Vstup volný

Mircea Dan Duta a Claudiu Komartin – Poezie do deště.

Autorské čtení dvou rumunských básníků.

10. 7. / 16.00, Hostivař

10. 7. / 19.00, Klementinum

Exponát z výstavy František Skorina a Praha – k 500. výročí vydání Skorinovy pražské Bible

K 190

MIRCEA DAN DUTA A CLAUDIU KOMARTIN – POEZIE DO DEŠTĚ

Autorské čtení dvou rumunských básníků.

KLEMENTINUM 190
živé umění v Národní knihovně

10. 7. 17 16.00 Hostivař, venkovní prostory

19.00 Klementinum, Révové nádvoří

Mariánské náměstí 190/5 / Praha 1
www.facebook.com/klementinum190
<http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborné-a-kulturní-akce/klementinum-190>

www.vodny

Ceský rozhlas
Česká televize
MINISTERSTVO
KULTURY

www.nkp.cz